

Mer information

Sverige det nya Matlandet

>> [Landsbygdsdepartementets webbplats](http://www.regeringen.se/sb/d/12806)
<http://www.regeringen.se/sb/d/12806>

>> Jordbruksverkets webbplats

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/mojligheterpalandsbygden/matochmaltid/matlandetsverige.4.4d699a812c3c7b925d80002109.html>

Landsbygdsprogrammet

>> Jordbruksverkets webbplats

<http://www.jordbruksverket.se/amnesomraden/mojligheterpalandsbygden/landsbygdsprogrammet.4.1cb85c4511eca55276c8000655.html>

>> Länsstyrelsen i Stockholms läns webbplats

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/lantbruk-och-landsbygd/landsbygdsutveckling/landsbygdsprogrammet/Pages/default.aspx>

Miljömålsarbetet

>> Länsstyrelsen i Stockholms läns miljömålssida

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/miljo-och-klimat/miljomal/Pages/default.aspx>

>> Länsstyrelsen i Stockholms län - Klimat och energi

<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/miljo-och-klimat/klimat-och-energi/Pages/default.aspx>

Landsbygdsprogrammet och miljömålsarbetet

Kontakta oss gärna om du vill veta mer eller har frågor!

Länsstyrelsen i Stockholms län
Enheten för lantbruksfrågor
Enheten för miljöplanering
Telefon: 08-785 40 00 (växel)
E-post: lantbruk.stockholm@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/stockholm/lantbruk

Länsstyrelsen i Stockholms län
Hantverkargatan 29
Box 22 067
104 22 Stockholm
www.lansstyrelsen.se/stockholm

Foto: Mette Kjöbek Petersen
Miljömålsillustrationer: Tobias Flygar

Grafisk form: Informationsavdelningen

Faktablad 2011:2

LÄNSSTYRELSEN
I STOCKHOLMS LÄN

>> Bondens egen marknad

<http://www.bondensegen.com/page.php?page=info>

>> Sju Gårdar

<http://www.sjugardar.se>

>> Gård till gaffel

<http://www.gardtillgaffel.se>

>> Miljöstyrningsrådet

<http://www.msr.se/livsmedel>

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Faktabladet har författats av
Johanna Karlsson som en del i ett
samarbetsprojekt mellan
enheten för lantbruksfrågor och
enheten för miljöplanering på
Länsstyrelsen i Stockholms län.

Närproducerad mat

Mälardalens befolkningstäthet och goda transportförbindelser gör att det finns rika möjligheter för att öka avsättningen av närproducerade livsmedel i länet. Det innebär en stor potential för företagsutveckling på länets landsbygd och därmed ett ökat företagande som främjar miljömålsarbetet.

Länsstyrelsen i Stockholms län arbetar för att underlätta en ökad konsumtion av närproducerade mat. Lokal produktion och konsumtion av livsmedel bidrar indirekt till att uppfylla flera av de 16 miljömål som antagits av riksdagen för att främja en hållbar utveckling.

Närproducerad mat har direkt koppling till miljömålen:

- Begränsad klimatpåverkan
- Ett rikt växt- och djurliv
- Ingen övergödning
- Ett rikt odlingslandskap

I detta faktablad hittar du information om begreppet närproducerad mat, områdets koppling till miljömålen samt Länsstyrelsens roll.

Intresset ökar

Intresset för närproducerad mat hos såväl politiker, konsumenter och lantbrukare växer sig allt starkare i Sverige. På många platser i landet har mindre gårdsbutiker, slakterier och mejerier vuxit fram. Prenumerationslådor från lokala producenter blir allt vanligare i de svenska hushållen och lokala marknadsplatser, som en naturlig mötesplats för producent och konsument, blir fler och fler.

Lokal mat och miljöanpassad matlagning har dessutom fått en uppmärksam plats inom media, där många matlagningsprogram använder sig av närproducerade livsmedel och säsongsbetonad matlagning. Närproducerade livsmedel med de mervärden de kan medföra, efterfrågas också allt mer av restaurang- och grossistbranschen.

Den offentliga måltiden

Även inom den offentliga sektorn har intresset för att servera närproducerade livsmedel ökat de senaste åren. Ett mål inom regeringens satsning Matlandet Sverige är att öka förutsättningarna för små och medelstora företag med lokalproducerade livsmedel att lägga anbud på marknaden för offentlig upphandling.

Samordnad varudistribution är en lösning som blivit mer vanligt bland offentliga organisationer, där en förhoppning är att få till samarbeten med fler lokala producenter. Samordnad varudistribution innebär att transporter och samlingscentral upphandlas separat istället för som en integrerad del av livsmedelsupphandlingen.

Den uppdelade upphandlingen öppnar därmed upp för mindre lokala företag att gå ihop i logistikfrågan och leverera livsmedel till de offentliga köken. Miljöstyrningsrådet, som är en ledande aktör i regeringens handlingsplan för miljöanpassad upphandling, verkar som ett stöd för utvecklingsarbetet inom offentlig upphandling.

Matlandet

En rad olika politiska satsningar, så som Livsmedelsstrategin och landsbygdsminister Eskil Erlandssons vision om Matlandet Sverige, är styrmedel som visar på att det finns en stor politisk vilja att stödja en utveckling av den lokala maten. En del av stöden inom Landsbygdsprogrammet gynnar den lokala livsmedelsproduktionen.

Vad är närproducerad mat?

Begreppet närproducerad mat saknar en enhetlig definition. Det finns i dag ingen konsensus i Sverige om vilket avstånd i kilometer som gäller för produktion, distribution, förädling och konsumtion och för att ett livsmedel ska få kallas närproducerat.

I Stockholms län

I Stockholms län och i Mälardalsregionen, brukar man utgå ifrån definitionen att närproducerade livsmedel är: "livsmedel som producerats inom en radie på 25 mil" (Bondens egen marknad). Det innebär till exempel att hela Gotland inbegrips. Inom denna radie finns naturligtvis även initiativ som sätter snävare gränser. Ett exempel är Sju Gårdar som är ett varumärke begränsat till ett mindre område. Ingen av de sju gårdarna ligger längre än 4–5 mil från Uppsala.

Det är önskvärt att den lokala livsmedelsproduktionen i länet får en större plats i det biologiska kretsloppet. Till exempel bör den lokala foderproduktionen och återanvändningen av gödsel kunna öka. Ett långsiktigt mål inom länet är även att växtnäring från samhällets organiska avfall, exempelvis från matrester, livsmedelsindustri och toaletter, ska återföras till åkern och därmed skapa tätare lokala kretslopp. Men ännu är det långt dit.

Miljömålen

Närproducerad mat och miljömålen har ett komplext samband. Jordbruket är centralt för att bevara vårt öppna landskap. En stor del av den svenska biologiska mångfalden och värdefulla kulturmiljöer har skapats av jordbrukets traditioner genom tiderna. Men jordbruket genererar också utsläpp av växthusgaser och näringsämnen. I vissa fall leder dessa till förlust av den biologiska mångfalden. Det kan därmed uppstå konflikter mellan olika miljömål, vilket gör produktion och konsumtion av mat till en komplex fråga inom arbetet mot en hållbar utveckling.

Ett exempel där en konflikt mellan miljömålen uppstår är köttproduktionen. Sett utifrån miljömålet *Begränsad klimatpåverkan* bör köttproduktionen vara så låg som möjligt, då den är energikrävande och genererar stora växthusgasutsläpp. Men utifrån miljömålen *Ett rikt odlingslandskap* och *Ett rikt växt- och djurliv* är betande djur och därmed köttproduktionen en nödvändighet för att bevara våra art-

rika landskapsmiljöer och våra ekosystems anpassningsförmåga till exempelvis klimatförändringar. En annan utgångspunkt i köttproduktionen får man då man utgår ifrån det faktum att allt fler av våra köttdjur föds upp på spannmål. Det innebär att det uppstår en viss konkurrens om de livsmedel som även vi människor kan nyttja. Betande djur är då fördelaktiga med tanke på att de nyttjar resurser som vi inte själva kan äta.

Ännu en dimension på köttproduktionen får man då man utgår från miljömålet *Ingen övergödning*. I Sverige äter vi allt mer kött, det innebär att det skett en ökning av livsmedelsprodukter som bidrar till ett växande övergödningssproblem. Det går åt ungefär tio gånger mer energi att producera kött än vegetabilier om man utgår ifrån det näringsinnehåll som vi människor kan tillgodogöra oss.

Ett annat exempel som visar på komplexiteten kring livsmedelsproduktionen är transporterna inom produktion och logistik. Många konsumenter väljer närproducerade livsmedel för att minska transporter som ofta ses som ett av de största miljöproblemen inom livsmedelshandel. Men transporter utgör endast en del, i vissa fall en liten del, av den

totala utsläppsnivån. Transporter kan för vissa varugrupper, som frukt och grönt vara betydelsefulla för klimatpåverkan, men för andra varugrupper, som till exempel kött står djurhållningen för de största utsläppen. Det lokala transportnätet är relativt nytt, vilket innebär att en del närtransporter fortfarande är dåligt optimerade. Samtidigt finns det stora möjligheter att förbättra närtransporterna med små medel, som till exempel bättre fordon och samlastning för att de ska bli mer energieffektiva och miljöanpassade.

Det globala perspektivet

Mycket av den klimatpåvekan som vår konsumtion och produktion av mat bidrar till sker utanför länets och Sveriges gränser. Idag kommer mycket av näringen som bidrar till övergödning in i länet via importerad mat. Ju mer av vår mat som är importerad, desto svårare blir det att sträva efter näringsämnen i lokala kretslopp.

Likaså är en allt större andel av köttet som konsumeras i Sverige idag importerat. En större del av dagens köttdjur är stalluppfödda, vilket innebär att allt större arealer går åt till odling av foder. Bland annat skövlas årligen stora arealer av Brasiliens regnskog för att odla soja som sedan blir foder till exempelvis svenska djur.

Vilken mat ska man välja?

Miljöhänsyn är en av de bakomliggande faktorerna till varför svenskar väljer att köpa närproducerade livsmedel. Men närproducerade livsmedel utan miljömärkning saknar garantier att dessa har producerats på ett miljövänligt sätt, till exempel att odlingen har skett utan kemiska bekämpningsmedel eller att djurens foder har odlats i närområdet. Samtidigt är svenska livsmedel generellt bättre ur miljösynpunkt än importerade varor, så flera aspekter måste vägas mot varandra.

Vilken mat ska man då välja? Som individ kan man sänka sin matkonsumtions miljöpåverkan mycket genom att exempelvis slänga mindre mat och välja mat efter säsong. Man kan även äta mindre men medvetet valt kött samt försöka äta vegetariskt en eller flera dagar i veckan. Även produktion av chips och godis har en negativ miljöpåverkan. Det är därför eftersträvt att minska konsumtionen av dessa för både miljön och hälsans skull. Allmänt sett kan även ekologiska livsmedel bidra mer till att miljömålen uppfylls.

Länsstyrelsens roll

Länsstyrelsen i Stockholms län förvaltar medel inom Landsbygdsprogrammet och Matlandet och kan därmed gynna utvecklingen av närproducerade livsmedel i länet och hållbara produktionsmetoder. Ett tiotal projekt i länet där den lokala maten står i fokus har i dagsläget redan beviljats medel.

Länsstyrelsen ansvarar även för den regionala uppföljningen av miljömålen, där en viktig roll är att samordna åtgärdsarbetet för att nå miljömålen i länet. Länsstyrelsen förvaltar dessutom medel inom LOVA – Lokala vatten- och vårdsprojekt.

